

wo 15 nov 2017
20.00 Concertzaal scène

**KASK &
KONINKLIJK
CONSERVATORIUM
GENT**

Erewhon. Symfonie voor
percussie en visuals

— CONCERT —
— GEBOUW —
— BRUGGE —

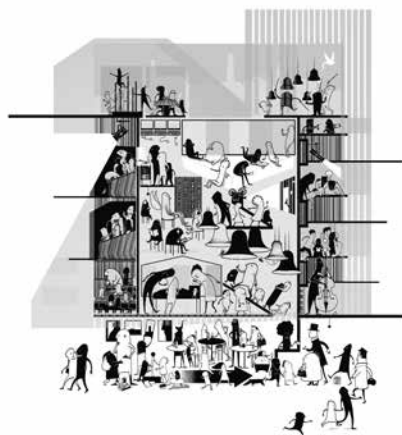
CONCERT GEBOUW CIRCUIT

© Tim Theo Decauninck

Een belevingsparcours met kunst & architectuur

Benieuwd naar dit stukje van het Concertgebouw? Bekijk dit kunstwerk van Pavel Büchler en ontdek meteen ook de rest van de kunstcollectie, de opmerkelijke architectuur en de akoestiek van het Concertgebouw tijdens een origineel beleevingsparcours.

**Meer info op
concertgebouwcircuit.be**

Uitvoerders & programma

Wim Konink: muzikale leiding
**Andrés Navarro García, Aya Suzuki,
Wim Pelgrims, Koenraad Botteldoorn,
Kaja Farszky, Elliot Harrison:**
slagwerkensemble
**Hangaar (Frederik Jassogne & Bart
Moens):** coaching video & scenografie
**Fons Artois, Lieselot Everaert, Fien
Lauwers, Jill Borremans, Liene Straupe &
Aron Machiels:** video & scenografie

Hugues Dufourt (1943)

Erewhon (1976)

1. I
2. II
3. III
4. IV

Uw applaus krijgt kleur dankzij de
bloemen van Bloemblad.

In samenwerking met KASK & Koninklijk
Conservatorium van de Hogeschool Gent

KAMERMUZIEK

TALENT TELT

Erewhon. Muziek in hoge resolutie.

Het oudste muziekinstrument ter wereld, met uitzondering van de menselijke stem misschien, moet slagwerk zijn geweest. Zo primitief als het misschien kan lijken om met één voorwerp op een ander voorwerp te slaan, zo verfijnd en gesofisticeerd is de klankwereld die Hugues Dufourt (1943) exploreert in zijn magistrale compositie *Erewhon*.

Dufourt is niet 's werelds bekendste componist, maar binnen de context van het spectralisme klinkt zijn naam als een klok. Het spectralisme is één van die vele '-ismen' die de 20e-eeuwse muziek kleur geven. Andere ronkende namen die met de spectrale muziek geassocieerd worden zijn Tristan Murail, Horatiu Radulescu en Gérard Grisey. Ze delen hun Franse achtergrond en natuurlijk hun fascinatie voor de klank, want dat is precies waar het spectralisme om draait.

Dufourt in hoge resolutie

Over de periode waarin het spectralisme ontstond – de jaren '60 en '70 – schrijft Dufourt dat één van de belangrijkste fenomenen van die tijd de impact van de elektroakoestiek op het muzikaal denken was. In zijn geval leidt dat niet tot het veelvuldig gebruik van elektronica, maar eerder tot een nieuwe kijk op het bestaande instrumentarium. Het is eigen aan het repertoire van de 20e eeuw dat klassieke instrumenten op onconventionele manieren bespeeld worden om er spitsvondige klanken aan te ontlocken. Dufourt beperkt zich ook niet tot de gebruikelijke manieren om instrumenten te bespelen, maar in zijn muziek is het vooral de orkestratie die tot een nieuw en herkenbaar geluid leidt: de manier

waarop hij klanken met elkaar combineert, zowel simultaan als opeenvolgend.

In *Erewhon* bespelen zes slagwerkers maar liefst 150 verschillende percussie-instrumenten. De variëteit in klank is dan ook enorm; vergelijk het gerust met een foto in ultrahoge resolutie. Bij een eerste beluistering van dit werk bevinden we ons als luisteraar heel dicht op deze foto. We kunnen de verschillende pixels waaruit het beeld is opgebouwd haast afzonderlijk waarnemen. Duizenden kleine klankjes komen op ons af, en slechts geleidelijk aan kunnen we uitzoomen en het geheel overschouwen. De detailklanken – waaruit de ongelofelijke creativiteit en inventiviteit van Dufourt blijkt – worden minder belangrijk en gaan op in het beeld zelf. Hierin volgt de luisteraar eigenlijk het omgekeerde traject dan dat van de componist. Dufourt en zijn spectrale collega's zoomen in op de klank tot ze de kleinst mogelijke atomen ervan doorgronden. Vervolgens bouwen ze een nieuwe compositie op met hun eigen kleinste muziekatomen. De veelheid aan klanken en de duur van het werk zorgen ervoor dat wij die atomen op den duur niet meer apart waarnemen, maar wel opnieuw als deel van een groter klankverhaal.

Erewhon, vier ongreepbare landschappen

Als we bij de beluistering van dit werk uitzoomen, dan zien we ook dat er zich vier heel verschillende landschappen voor ons netvlies (of in dit geval trommelvlies) ontvouwen. Hoewel het beeld van een klanklandschap slechts een metafoor is, suggereert Dufourt zelf toch ook een zekere parallel met geografische plaatsen. Zowel

die link als de ongreepbaarheid van de reële plaats zit vervat in de titel, die een anagram is van het Engelse woord *Nowhere*.

De vier delen van deze compositie zijn dus vier keer 'nergens', maar ze verklanken dat 'nergens' wel op heel aparte manieren. Dufourt maakt het onderscheid tussen de delen op basis van verschillende soorten klankproductie binnen het slagwerkarsenaal. In het eerste deel maakt hij vooral gebruik van zogenaamde membranofonen, instrumenten met een vel. Deze instrumenten – denk aan alle soorten trommels, bongo's ... – hebben in principe geen duidelijke toonhoogte. De klankvariatie komt rechtstreeks vanuit het verschil in intensiteit, het verschil in energie.

Het tweede deel contrasteert met het eerste deel door de keuze voor een compleet ander instrumentarium. Metalen platen, gongs, en cymbalen zorgen voor de typische metaalklanken, maar ook vibrafoon en klokkenspel brengen kleur in dit tweede 'nergenslandschap'. Naast de klank zelf is een belangrijk verschil met de membranofonen uit het eerste deel dat deze metaalinstrumenten ook nagalmen. Na de aanzet van de klank volgt vaak een heel boeiend proces waarin de klank afneemt en soms zelfs transformeert. Dufourt – die als spectralist natuurlijk precies oog heeft voor die kleine veranderingen in de klank – speelt dan ook met deze resonanties en creëert naar eigen zeggen een nieuwe klasse van vloeïende of zelfs vloeibare klanken (sons 'fluïde'). Volgens de Van Dale kan fluïde trouwens ook als betekenis vluchtig en ongreepbaar krijgen.

'De klankvariatie komt rechtstreeks vanuit het verschil in intensiteit, het verschil in energie.'

In het derde deel is resonantie zo mogelijk nog belangrijker. Hoewel je dat bij slagwerk misschien niet zou verwachten, componeert Dufourt hier een adagio, een langzame beweging waarin de instrumenten haast als een menselijke stem gebruikt worden. Het ritme en metrum van dit derde deel worden bepaald door de resonantieduur van de klanken zelf. Het is dus niet zo dat de klanken ingepast worden in een bepaald tijds kader; de tijd ontstaat vanuit het verloop van de klank.

Het vierde en laatste deel is Dufourts ultieme poging om los te komen van het greepbare, neigend naar *Erewhon/nowhere/nergens*. Vaagheid en vluchtigheid zijn hier de kernbegrippen. De componist stelde zich naar eigen zeggen de vraag: 'Wat zou er van een taal overblijven wanneer de spraak er niet meer is; wat blijft er over van een discours als de communicatie wegvat?'

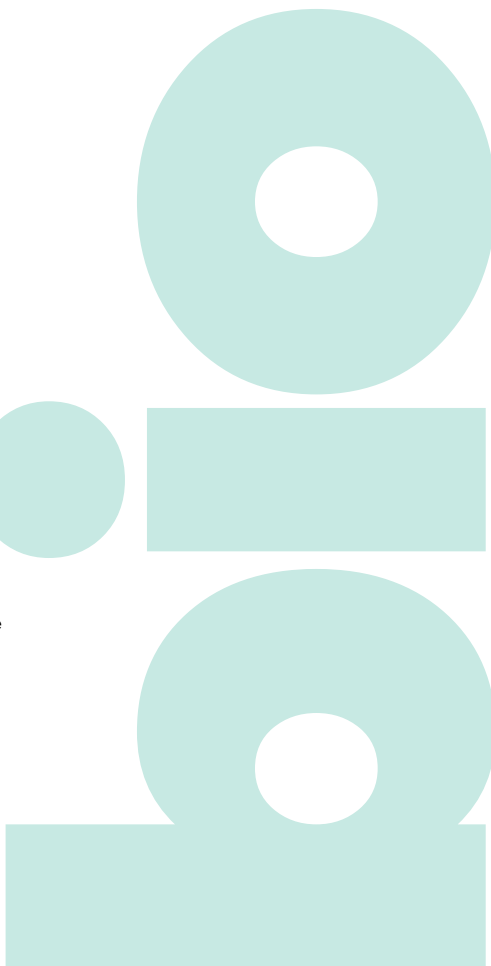
Klaas Coulembier

Biografie

De Koninklijke Academie voor Schone Kunsten (KASK) en het Koninklijk Conservatorium vormen samen de **School of Arts** van de HoGent. De school wil getalenteerde en gemotiveerde studenten in contact brengen met excellente pedagogen, actieve kunstenaars, vormgevers en theoretici van kunst en vormgeving. De ontwikkeling van de kunsten, onderwijs en onderzoek binnen een internationale perspectief zijn haar belangrijkste taken.

Het gevarieerde aanbod aan artistieke disciplines die onder het dak van KASK & Conservatorium Gent huizen, garanderen wederzijds inspirerende en relatief open opleidingen. Met het stimuleren van kruisbestuiving komt de school tegemoet aan het toegenomen belang van interdisciplinariteit. Ook worden studenten ingewijd in de talrijke theoretische en artistieke onderzoeksprojecten van onze docenten en onderzoekers.

De verschillende campussen van KASK & Conservatorium liggen in het hartje van Gent. De stad mag bogen op een reputatie binnen de internationale kunstenwereld en is traditioneel erg geliefd bij studenten. Niet alleen vormt dit artistieke klimaat een vruchtbare omgeving voor KASK & Conservatorium, de onderwijsinstelling neemt er ook actief aan deel met de organisatie van onder meer tentoonstellingen, concerten, festivals, lezingen, film screenings ...

wo 08 – zo 26 nov 2017

FRONT

Soundcast, de jongerengroep van het Concertgebouw, stelde een tentoonstelling samen rond Britten's *War Requiem*. De expo met werk van 12 jonge, beloftevolle kunstenaars is nu te bekijken in het Concertgebouw!

Ontdek het verhaal achter het *War Requiem*

Wist u dat Benjamin Britten tijdens WO II op grond van gewetensbezwaren dienst weigerde te nemen in het Britse leger? En dat hij het *War Requiem* zelf dirigeerde in leper in 1967, exact vijftig jaar na de slag bij Passendaele? Lees het volledige verhaal over dit aangrijpende werk, met tal van beeld- en luisterfragmenten, en heel wat achtergrondinformatie op www.topstukweken.be.

In de kijker

ZATERDAG

18 NOV 2017

20.00 Concertzaal

© Felix Broede

Antwerp Symphony Orchestra & Martin Grubinger

Bernstein, Prokofiev, Eötvös & Tan Dun

Voordat Oostenrijker Martin Grubinger op het toneel verscheen, stonden percussionisten achterin het orkest. Nu schrijven componisten als Tan Dun en Peter Eötvös werken speciaal voor hem. Zelden zag u zoveel duizelingwekkende virtuositeit.

Laat weten wat u van het concert vond op

f ConcertgebouwBrugge

@concertgebouwbr

info & tickets +32 70 22 12 12 — In&Uit: 't Zand 34, Brugge

concertgebouw.be

ZONDAG

19 NOV 2017

11.00 Concertgebouw

Vijf concerten op één dag

BEAT IT! Happening

Een dag vol verrassende slagwerkconcerten! Koen Plaetinck & Miyoune Kim brengen Bachs *Goldbergvariaties* op marimba. Zus en broer Femke en Lander Gyselinck in hun eerste gezamenlijke voorstelling. Percussionist Aya Suzuki vertolkt Cage, Xenakis en Morales Murguía. Mohammad Reza Mortazavi verbaast met virtuoze Iraanse percussiemuziek en de Japanse marimbalegende Keiko Abe speelt eigen werk.